

PATINAÖRÖKÍTŐ (DÍSZMŰ)BÁDOGOSOK

▷ SZÖVEG ÉS FÉNYKÉP: SARUSI ISTVÁN

Amikor az idő vasfoga nyomot hagy az épületek fémelemein, akkor jönnek a (díszmű)bádogosok...

Aki látott már szélkakast, némileg van fogalma a bádogoszakma ezen ágáról, „de itt sokkal komolyabb épületdíszekről is szó van: díszablakokról, csúcsdíszekről, oszlopfőkről ugyanúgy, mint tornyokról, kupolákról... Munkánk nem korlátozódik kizárólagosan a tetőre – teszi helyre a témát Barabás Tibor díszműbádogos, majd hozzáfűzi – Noha a bádogozás alapvető célja az esővíz-elvezetés és az épületek állagának megóvása, a díszműbá-

dogozás esetében mindez dekoratív formában jeleníthető meg. Egyfajta bádogos-magasiskolaként lehetne meghatározni mindezt: amit egy bádogos el tud végezni, azt tulajdonképpen gond nélkül megcsinálja a díszműbádogos is, ám fordítva már nincs így. Ez az ékítés több szakma fúziója, a szobrászattól egészen a fém-minta-nyomásig.”

Szerencsés esetben még adottak a kezelt épület reprodukálandó, régi elemei – bár ezek általában 50–200 év alatt jellemzően erősen tönkremennek. Kivétel, ha időben felismerik az amortizációt és leveszik a

másolni, sokszorosítani kívánt alkotórészt. Ha mégsem, akkor maradnak a korabeli fotók.

A legjellemzőbb, hogy szobrászmunkával indul a regenerálás: szobrászok segítségével elkészítik

Egyfajta bádogos-magasiskolaként lehetne meghatározni mindezt: amit egy bádogos el tud végezni, azt tulajdonképpen gond nélkül megcsinálja a díszműbádogos is, ám fordítva már nincs így.

az adott forma gipszmintáját. Ezt agyagos homokágyba döngölik – speciális homokkeverékkel és ropant finom szemcsés, olajos homokréteggel a tetején. Ezáltal hi-

Ejtőprés

◀ Felül a pozitív, alul a negatív minta – közöttük pedig a nyomatásra szánt rézlemez

hetetlenül aprólékos mintázatokat képesek alkotni a műhelyben. Mindeközben a kemencében horganyt olvasztanak, amivel felöntik a kívánt alakzat formáját. Megszilárdulása után az elkészült munkadarab negatív sablonként működik. Erre egy leválasztást segítő grafitréteg kerül, majd a pozitív minta kialakítását végzik olvadék ráöntésével. „Ez adja azt a felületet, amit az ejtőprésre szerelve bele tudunk nyomni a lemezbe. Ami-

kor ez megvan, akkor kivágás után forrasztással – réz esetében szegecselve – illesztjük össze a darabokat” – zárja a folyamatot Barabás Tibor.

„Egy-egy dísz persze – éppen a komplexitása miatt – több ember munkájának eredménye: fémnyomó, öntő, préselő, összeillesztés-elősegítő formaalkító, összeállító és tisztító, polírozó feladatkörök követik egymást. Ezért legalább 4-5 szakember összehangolt ténykedését feltételezi e mesterség.”

A szakmai fogásokat persze nem könnyű elsajátítani, az utánpótlás-nevelés kifejezetten időigényes. „Ha a kezdő szerencsés, olyan műhelybe szegődik, ahol

Öntés

Egy nagyobb minta megöntéséhez többször kell újabb és újabb adagot venni a fortyogó fémből

Nyomott mintaelem

van díszműbádogos-tevékenység. Ez esetben évek során, kitartásának, kedvének és ambíciójának függvényében elsajátíthatja az ismereteket – ahogyan mindig is műhelyekben szállt apáról fiúra a tudás.”

De vajon mekkora erőt kíván a fémmel dolgozni? „A fizikai munkák közül talán a bádogosoké a legkevésbé megterhelő. Nyilván a mi esetünkben is előfordul súlymozgatás, de mégsem az a legjellemzőbb. Sokkal inkább a kézügyesség, a kifinomult geometriai érzék, a térlátás és a magas színvonalú szerszám- és géphasználat jut eszembe a feltételekről, képességekről és a mindennapi munkáról.”

Barabás Tibor szerint hivatásának elsődleges szépsége alkotói jellegéből ered. „Büszkeséggel tölt el,

Forró fém

A jókora, 20-30 kg-os, olvadt horganyadagok merítéséhez férfierő kell!

A bemutatótérben

Míves épületrészletek

Pontos másolat

A kecskeméti templom díszének újraalkotásához (balra) rendelkezésre állt az eredeti darab is (jobbra)

hogy történelmi épületek állagát óvjuk meg és adjuk át őket a jövő generációinak! Elsősorban az Országházat említeném, de azonkívül még nagyon sok másik szép épületen dolgoztunk már: az Operaházon, a Keleti pályaudvaron, a Széchenyi fürdőn át egészen a Vígszínházig és a brüsszeli Igazságügyi Palotáig.” Ám nem lenne teljes a kép, ha nem említene meg a mindehhez nélkülözhetetlen, összetett tevékenységsort – amit jó, ha megvalósítóként mindmind maga körül tudhat: a fém-

nyomást, az öntő-préselő kapacitást, az épületbádogosságot, de még a kicsiny ács-asztalos vonalat is. Ez utóbbi éppen a belgiumi munka alkalmával jött jól. Ott ugyanis az ácsok haladtak elől, rendbehozták a faszervezetet, és mögöttük munkálkodtak a fémesszakemberek. Így hatékonyan, ugyanakkor időben befejezték a felújítást.

Mára mindössze 3-4 nívós díszműbádogos-manufaktúra maradt hazánkban, ezért egy-egy nagyobb megbízás során együtt kell mű-

ködniük, hogy teljesíteni tudják az egyébként igen szűkre szabott határidőket. Ráadásul a szakemberhiányt és a szakmai generációk közötti évtizedes korkülönbségeket is kezelik a kooperációval. „Jól látszik az utánpótlás elégtelensége abból, hogy nálunk 36 esztendő a legfiatalabb dolgozó...”

SARUSI ISTVÁN
TUDOMÁNYOS ÉS
KULTURÁLIS TÉMÁKAT
FELDOLGOZÓ, SZABADÚSZÓ
FOTÓS, ÚJSÁGÍRÓ

FOTÓ: HOTFLASH © SHUTTERSTOCK

Álcserpes teknős

A Zöld-foki-szigeteken található a harmadik legnagyobb szaporodóhelyük. Évszázadokkal ezelőtt még kedvelt ételismisforrásként szolgáltak, ám ma már védelem alatt állnak – mivel (főleg Boa Vistán) a fészkeket rejtő homokdűnék egyben kedvelt strandterületek is

BOA VISTA HAJÓRONCS, HOMOKDÜNE, KECSKE

▷ SZÖVEG: UDVARVÖLGYI ZSOLT

Persze az alapinformációkat tudtuk: Afrika, Atlanti-óceán, turistaparadicsom, napsütés, homokdűnék, teknősök – és talán lehet majd pecázni is... De azt nem gondoltuk, hogy a sziget egyik fő – ha nem a legnagyobb – látványossága egy hatalmas, rozsdásodó hajóroncs

Boa Vista a Zöld-foki Köztársaság harmadik legnagyobb szigete (620 km²). Könnyű körbeutazni, alakja fügeszerű, és neve portugálul „jó kilátást” jelent. Legközelebbi szomszédja a Sal-sziget, mintegy 50 km-re. Afrika szengáli partjaitól 450 km-re fekszik, félsivatagos-sivatagos felszínnel,

néhány vulkanikus hegygel tarkítva. Legmagasabb pontja a Monte Estancia (387 m). A hőmérséklet egész év folyamán 20–32 C° körüli, mindig fúj a kellemes északi szél, és mindenhol kecskék bukkannak fel.